

bitus ipsos, seclusa causalitate Sacramento- rum. Actus autem vitales non possunt in nobis fieri sine nobis, juxta veram philosophiam: et ideo licet a Deo principaliter donentur, homo etiam habet circa illos suam physicam efficientiam, secundariam et minus principalem. Solum est differentia notanda inter hos actus: nam quidam sunt actus humani et liberi, ut actus fidei, charitatis et cætera, alii vero antecedunt humanum consensum et deliberationem, ut divina inspiratio et tactus cordis, et similes motus, in quibus gratia operans, præveniens et excitans consistit, quando intrinseca est. Circa priores ergo habet homo non solum efficientiam physicam, sed etiam moralem, quæ consistit in libera cooperatione, juxta doctrinam Concilii Tridentini, sessione 6. Circa posteriores vero non concurrat homo moraliter, et ideo dicitur potius agi, quam agere: concurrat tamen physice juxta veriorum sententiam, quia revera tales motus vitales sunt, et ille physicus influxus vitalis potentia est de intrinseca ratione talis actus, ut vitalis est. Sic ergo potest esse in homine causalitas effectiva circa prædestinationem quoad effectus ejus, etiam quantum ad primum effectum, qui in executione datur: nam ille potest esse aliqua interna inspiratio, vel illuminatio.

7. Ex hac vero causalitate effectiva, vel etiam ex facultate habenti illam, nullum sequitur debitum respectu talium donorum. Quia neque sequitur debitum connaturalis, quia tota illa efficientia supernaturalis est, ita ut humanæ potentia non concurrant, nisi ut elevata, et (ut ego opinor) per potentiam activam obedientialem, de qua latius alibi. Neque sequitur debitum justitiæ, vel meriti, seu quodcumque debitum morale, quia si efficientia est mere physica et non libera, ac proinde etiam moralis, non potest esse fundamentum talis debiti: si vero sit etiam libera, hæc semper supponit aliquam gratiam sine tali debito datam, ut dicemus. Igitur hic physicus causandi modus præcise spectatus non pertinet ad causam prædestinationis, quam inquiremus.

8. *Finalis causa quæ.* — Sexto, de causa etiam finali certum est, dari in prædestinatione quoad plures effectus ejus, ut fatetur divus Thomas, dic. art. 5, in Corpore et ad 1. Imo Durandus, in 1, d. 41, q. 2, dixit, omnium effectuum prædestinationis dari in nobis causam finalem, nimirum prædestinati beatitudinem, illam enim non computat ipse inter effectus prædestinationis. Et verum sine dubio est, reliquos omnes effectus ad illam, sicut ad

finem ordinari: tamen quia verius est, beatitudinem ipsam comprehendere inter effectus prædestinationis, ut libro tertio videbimus, ideo verius est, totius prædestinationis, ut complectitur omnes effectus, non dari in nobis finalem causam, sed hanc esse divinam gloriam, ad quam ipsa etiam beatitudo prædestinatorum ordinatur. Comparando autem inter se hos effectus, unus est propter alium, tanquam propter finem, ut vocatio propter dispositionem liberam, hæc propter justificationem et hæc propter fructus justitiæ usque ad gloriam.

9. Considerandum autem est, hunc finem prædestinationis, sive sit ultimus respectu omnium mediorum, sive proximus in uno medio respectu alterius, semper esse finem supernaturalem. Unde licet in homine fit, non tamen est principaliter ab ipso homine, sed a divina gratia, et proprie non causat finaliter, ut fit ab homine: nam ut sic potius habet rationem effectus, sed ut est a Deo intentus per dilectionem aliquam naturæ non debitam, sed ex mera gratuita voluntate Dei. Quod maxime verum habet in prædestinatis, respectu quorum talis intentio est absoluta et efficax, ut diximus: et ideo ex vi hujus causalitatis finalis, non habet prædestinatio fundamentum seu originem in homine, sed in Deo.

10. Et hæc sufficiunt de his causis physicis: nam de formali nihil addere necesse est, quia hi effectus prædestinationis, qui in ipso prædestinato intrinsece recipiuntur, sunt quædam formæ vel actus animæ, vel potentiarum ejus, et ideo non requirunt proprie alias formas physicas, nam ipsi sunt formæ ornantes et formaliter perficientes hominem. Interdum vero unus prædestinationis effectus secundum aliquam moralem considerationem, et quasi per metaphoram dicitur forma aliorum, ut charitas dicitur forma fidei et aliarum virtutum, et intentio finis est quodam modo forma electionis: quæ locutiones ad præsentem controversiam non referunt.

CAPUT III.

POSSIT-NE DARI EX PARTE HOMINIS PRÆDESTINATI MORALIS CAUSA PRÆDESTINATIONIS QUOAD EFFECTUS EJUS.

1. *Deus quomodo causa moralis.* — Coarctamus sermonem ad causam ex parte hominis prædestinati, quia solum agimus de causa morali quæ a causa physica distinguitur, ut est illa quæ meretur, quæ impetrat, quæ satisfacit et

quæ se moraliter disponit: qui omnes causandi modi in DEUM ipsum, ut DEUS est, non cadunt, quia (secluso Incarnationis mysterio) imperfectionem aliquam supponunt in persona operante ad hunc causandi modum, quia esse debet persona subjecta et inferior, etc. Itaque licet Deus possit dici causa moralis talium effectuum, quia libere illos facit, tamen est causa propria et physica, et illa conditio libertatis communis est omnibus operibus Dei, quæ extra se producit. An vero illa libertas in effectibus prædestinationis tanta sit, ut omne debitum excludat, et ideo habet quamdam moralitatem a qua effectus gratuitus denominatur, pendet ex dicendis de causalitate morali ipsiusmet hominis ad tales effectus, et ideo totam disputationem ad illum modum revocamus. An vero ex parte Christi vel alterius tertiæ personæ possit hujusmodi causa in hoc negotio intercedere, postea dicemus.

2. *Moralem causam ad efficientem reducit Aristoteles.* — Est autem ulterius advertendum, omnem hanc causalitatem moralem, de qua nunc agimus, ad efficientem reduci. Sic enim inter causas efficientes numeravit Aristoteles causam consulentem et rogantem. Nam licet causa finalis videatur esse suo modo moralis, quatenus metaphorice movet agens, et inducit illud ad agendum: tamen suum habet proprium causalitatis modum, propter quem inter causas physicas numeratur. Et quantum ad præsens attinet, maxime in hoc differt finis a morali causa quam inquiremus, quia finis non supponitur existens, ut suo modo moveat, sed potius movet et attrahit, ut ad existentiam producat. Causa autem moralis quæ ad efficientem reducitur, supponitur existens aliquo modo, nam movere debet, non ut ipsa fiat vel appetatur, sed ut ratione illius jam existentis, aliquid aliud fiat, propter quod se habet tanquam ratio agendi ipsi agenti, et ita ad efficiens revocatur. Quadruplex autem videtur esse posse hujusmodi causa, scilicet, meritoria de condigno, vel etiam de congruo: quæ in tantum causat moraliter, in quantum inducit aliquam obligationem. Satisfactoria, quæ ejusdem fere est generis, respicit vero specialis effectus remittendi culpas vel pœnas. Impetratoria, quæ petendo et orando movet. Ac denique dispositiva, nam licet dispositio revocari soleat ad causam materialem physicam, tamen in præsentem est dispositio moralis, et ideo causa proprie moralis est illius formæ, quæ ratione talis dispositionis datur. Et præterea, ut talis dispositio habeatur, requirit ex parte hominis mo-

ralem causalitatem, quatenus esse debet non utcumque efficienter, sed etiam liberè, ab ipso met homine qui se disponit: non quod hoc sufficiat sine altiori influxu gratiæ, sed quod necessarium sit juxta doctrinam Concilii Tridentini, sess. 6, cap. 7; et ideo hæc causalitas dispositio non separatur ab aliqua morali causalitate, quasi effectiva per modum meriti, saltem de congruo, vel impetrationis. Igitur omnes has causas in præsentem inquiremus, et comprehendimus sub nomine causæ moralis quæ vel ex se, vel ex lege divina inducat necessitatem vel obligationem conferendi illum effectum, cujus causa dicitur, et sub hac generalitate potest dici causa meritoria.

3. *Conditiones necessariae in tali causa.* — Ex quo possumus intelligere quæ conditiones necessariae sint, ut aliquid ex parte hominis sit hoc modo causa prædestinationis, quoad aliquos effectus ejus. Primo enim requiritur, ut sit actus liber ipsius prædestinati, quia debet esse causa moralis, et moralitas fundatur in libertate. Secundo esse debet actus bonus, quia effectus prædestinationis sunt beneficia divina: actus autem malus non provocat neque obligat Deum ad beneficium conferendum: ergo oportet esse actum bonum. Tertio necesse est ut sit proportionatus effectui, tum quia hoc in universum est de ratione causæ ad suum effectum comparatæ: tum etiam, quia talis causa debet inducere debitum aliquod talis effectus, quod facere non posset, nisi haberet cum illo proportionem.

4. Quarto requiritur, quod talis causa sit aliquo modo prior suo effectui, nam hoc etiam pertinet ad communem rationem causæ; qualis autem debeat esse hæc prioritas, an scilicet, in re et executione, vel in mente Dei sufficiat, postea videbimus. Unum vero notatione dignum ex hac conditione colligitur, nimirum illum actum qui est causa alicujus effectus prædestinationis, non posse esse causam omnium nisi ipse fit extra effectus prædestinationis. Declaratur, nam si sit causa omnium effectuum prædestinationis erit etiam primi: nam ille est unus ex omnibus: ergo ipse non potest esse effectus, quia non potest esse causa sui ipsius. Si autem sit causa aliquorum vel alicujus, necesse est, ut quamvis ipse etiam sit effectus prædestinationis, sit prior suis effectibus, saltem in præsentia divina, quia necesse est ut causa sit prior effectui. Maxime, quod hæc causa non est finalis, sed ad efficientem revocatur, quia moraliter concurrat, tanquam ratio cooperans ad producendum effectum.

5. *Resolutio quæstionis.* — Ex his ergo certum est, prædestinationis, quoad aliquos effectus ejus, prout in executione donantur, posse hoc modo dari causam ex parte hominis adulti. Quod addo, ut excludam infantes qui non sunt capaces hujus causalitatis, secluso speciali privilegio, quia non habent usum libertatis, ut per se constat, et in sequentibus magis explicabimus. Sic ergo explicata assertio constans est apud omnes theologos, et juxta doctrinam fidei. Et patet, quia unus ex his effectibus est gloria, illius autem merita hominis sunt causa. Item remissio peccati est alius effectus qui habet causam saltem dispositivam ex parte hominis, et sic de aliis. Nec refert ad præsens, quod talis causa non sit in homine ex ipso, sed ex gratia Dei, satis enim est, quod non est in illo, sine ipso moraliter concurrente. Quanquam etiam certum sit, juxta catholicam doctrinam, inde habere talem actum, quod possit esse causa ulterioris effectus prædestinationis, quia ipse est ex divina gratia saltem excitante et adjuvante. Solum disputandum relinquatur, an in homine possit dari aliqua causa hujusmodi, quæ sit ratio prædestinationis, quoad omnes effectus ejus. Revocatur autem hæc quæstio a theologis ad primum effectum, qui ex prædestinatione homini confertur, quoniam ab illo reliqui manant vel manare possunt: et ideo qui est causa illius, censetur esse causa reliquorum.

CAPUT IV.

UTRUM PRÆCESSERIT ANTE HANC VITAM ACTIO ALIQUA HOMINIS PRÆDESTINATI, QUÆ SIT CAUSA PRÆDESTINATIONIS EJUS EX PARTE EFFECTUUM.

1. Quoniam de hac causa varia fuerunt placita, et sententiæ, inter quas quædam hæreticæ, aliæ erroneæ sunt, aliæ inter Catholicos disputantur, ut clarior sit doctrina, de singulis separatim dicemus incipiendo ab his, quæ absurdiores sunt ac proinde magis sunt antiquatæ: quas silentio prætermittere non expedit, propter doctrinæ complementum: eas tamen breviter transigere, utilius existimamus.

2. *Error de casu tollente libertatem.* — Cum autem nostra quæstio nunc sit de causa morali ex parte hominis, supponit necessario libertatem in homine, quia libertas est ratio vel fundamentum totius esse moralis, ac proinde necessaria ad causalitatem moralem. Quocirca hæretici omnes qui libertatem abstulerunt, nec prædestinationis nec salutis hominum, mora-

lem causam ponere potuerunt. Manichæi ergo et Priscilianistæ, cum libertatem arbitri negaverint, assignabant causam prædestinationis et reprobationis hominum, ex diverso nostrorum corporum temperamento, quoad hos, vel illos actus necessario trahimur: varietatem autem temperamentorum in diversas constellationes revocabant, ut intelligimus ex Leone 1, Epistola 91, ad Turibium, cap. 11, et Gregorius, hom. 10, in Evangelia, Hieronymus, Epist. 8, Augustino, libro de Hæresibus, cap. 70, Prosper, lib. 1, de Vocatione gent., cap. 14, alias, qui Patres errorem hunc improbant et Concilium Bracharense, 1, cap. 8. At vero isti hæretici non assignabant causam moralem, sed physicam naturalem, nec quærebant causam prædestinationis, ut ostenderent salutem, vel gehennam pendere ex voluntate hominis: sed potius ut excusarent eos qui damnantur, quia necessitate quadam damnantur, et eis qui salvantur, omnem occasionem se gloriandi adimerent.

3. *Refellitur.* — In hoc autem errore magna fuit varietas: quidam enim referebant totam seriem humanæ vitæ in extrinsecam causam cœlestem, alii in Deum ipsum, quasi cogentem voluntatem, qui error etiam nunc viget, alii vero in intrinsecam quorundam hominum naturam, quæ de se ad bonum vel malum determinata est. Sed quod ad præsens attinet, idem formaliter (ut sic dicam) est error sive usus libertatis negetur per actionem stellarum, sive per quæcumque aliam extrinsecam vel intrinsecam causam, ut bene annotavit Origenes, libro 3, Periar., cap. 1. Solum potest esse differentia, quia hæretici qui dicunt solum Deum motione sua auferre ab hominibus liberum usum actionum suarum, in solam divinam voluntatem referunt diversitatem et varios successus actionum humanarum, et ita non referunt in creaturam aliquam prædestinationis causam, in quo præcise non errant, sed in modo causalitatis, ut suo loco dicemus. Alii vero qui diversitatem humanarum actionum referunt in causam creatam, extrinsecam vel intrinsecam, videntur quidem eidem causæ tribuere primam rationem prædestinationis. Re tamen vera, vel eos prædestinationem omnino auferre, vel ad voluntatem Dei ultimate recurrere, necesse est. Cum enim aiunt, bonum naturale temperamentum esse causam necessario afferentem salutem, illius vero causam esse constellationem sub qua homo nascitur: quæro ulterius cur talis homo sub tali constellatione nascatur? Scio, responsuros hoc ipsum prove-

nire ex necessario cursu fati et ex concurrentia stellarum. At rursus inquiri unde hic stellarum cursus ita constitutus sit, ut in hanc necessitatem et inducatur et inducat. Aut enim id habuit a se, et absque alia causa, vel, ut quidam dixerunt, fortuito, et sic tollitur prædestinatio, et non redditur causa ejus, sed effectuum quos nos prædestinationi aut libertati tribuimus. Aut vero Deus est causa hujus ordinis stellarum, ex quo reliqua varietas necessario sequitur. Et interrogo rursus, quis Deum impulerit vel determinaverit, ut hunc potius ordinem quam alium stellis præfixerit. Aut enim id Deus etiam fecit naturali et quasi fatali necessitate, et sic etiam tollitur prædestinatio, quæ debet esse actus liber: vel facit pro sua libertate, et sic tota varietas et ratio prædestinationis in divinam voluntatem necessario referenda est. Atque hoc modo satis impugnatur hic error, quantum ad præsens attinet, nam contra fatum et contra intrinsecam necessitatem voluntatis humanæ in actionibus suis bonis vel malis, alibi disputatum est. Contra hæreticos vero, qui ita referunt causam prædestinationis in solam Dei voluntatem, ut id exequatur necessitando voluntatem, infra est a nobis dissendendum, libro sequenti.

4. *Error de merito animarum ante hanc vitam.* — Alii, ut ab his erroribus deviant, putarunt totam causam felicitatis prædestinationum ad eorum libertatem esse referendam, ac proinde fundari in aliquo bono merito illorum. Quia vero invenire non poterant merita, quæ in hac vita mortali in eis præcesserint, finxerunt animas omnium hominum prius extitisse, quam in hac vita corporibus unirentur, et in eo statu habuisse bona, vel mala merita. Eos igitur homines, qui animas receperunt, in quibus bona merita præcesserunt, prædestinatos esse dicunt ex illis præcedentibus meritis. Hunc errorem tacito nomine Origenes refert Hieronymus, Epistol. 8 et 139, et in Jeremiam, cap. 24 et 18, in Apologia vero contra Ruffinum, eum Origini tribuit, et Epiphanius in Panario, et Epistol. ad Joannem Hierosolym., quæ etiam inter Epistol. Hieronymi, est 60. Attigit etiam Nazianzenus, Orat. 31, et Theophylus, lib. 1, Paschalis. Et plane invenitur hic error in Origene, lib. 1, Periar., cap. 7, 8 et 9, latius lib. 3, cap. 10, ubi ait: *Providentiam Dei pro singulorum meritis, et causis regere immortales animas: Dum non intra hujus sæculi vitam dispensatio humana concluditur, etc.* Et infra: *Prius gestorum unius cujusque causa præcedit, etc.* Et infra: *Ea præceden-*

tibus causis unumquodque vas vel ad honorem, vel ad contumeliam præparatur. Et infra eandem vocat: *Antiquiores et præcedentes causas, secundum quas hi ad gloriam præparantur, etc.* Ac denique sæpe in illis locis repetit, totam corporum varietatem, quæ in mundo est, ex varietate et diversitate meritorum, quæ in rationalibus creaturis præcessit, ortam esse.

5. *Refellitur.* — *Animas non fuisse ante corpora.* — In hac vero sententia Origenis, obcuritatem magnam et infinitam errorum multitudinem invenio. Primum enim ipse nunquam satis explicat, an illa merita in puris animabus, seu spiritibus a corporibus separatim, præcesserint, nec ne. Hinc enim, videtur consecutio sermonis, ac sententiæ hoc postulare. Et ita videtur communiter intellectus Origenes, nam inde maxime impugnatur, quod crediderit et supponat, animas prius extra corpora esse creatas, et in eo statu habuisse merita, per quæ postea corporibus unitæ, dilectæ fuerint, vel odio habitæ. Illud autem fundamentum hæreticum est, nam fides docet, animas hominum tunc creari, cum corporibus primo infunduntur et non antea, ut definitum est in Concilio Lateranensi sub Innoc. 3, Sess. 8, et in Clementina unica de Summa Trinit., et Concilium Bracharense 1, cap. 6, et Leone Primo, Epistol. 91, ad Turivium, cap. 10, ubi dicit: *Catholicam fidem sententiam illam damnare.* Idemque habet Hieronymus, Epistol. ad Pama-chium, contra Joannem Hierosolym., et Augustinus, lib. de Ecclesiast. dogm., cap. 13. Optime Gregorius Nyssenus, lib. de Opificio hom., cap. 28 et 29, et disputatione de Resurrectione et anima, post medium. Præterea cum hoc errore sic intellecto conjunctus est alius, quem, dictis locis, Origenes indicat, corpora non esse a Deo ex primaria intentione creata, sed solum ut ergastula et carceres spirituum peccantium. Quod fides Catholica damnat, in cap. *Firmiter*, de Summa, Trinit. et tradunt late Augustinus, lib. 11, de Civit., cap. 23, et Cyrillus Alexandr., lib. 1, in Joannem, cap. 9, et D. Thomas, 1 p., quæst. 65.

6. Aliunde vero idem Origenes, lib. 2, Periar., cap. 2, contendit nullum spiritum creatum fuisse unquam sine corpore, imo nec esse posse: quomodo ergo sentire potuit, animas prius esse creatas a corporibus separatas? cum eas rationales, et spirituales esse fateatur, imo ejusdem naturæ cum angelis, ut frequentius indicat. Nisi forte senserit, nullum esse spiritum creatum, qui non possit corpori uniri, non tamen necessario uniri, quin potius id ac-

cipere ex aliquo demerito. At vero, in citato loco, plus certe indicat. Præterea non videtur sentire potuisse, spiritus non uniri corporibus, nisi ut ergastulis, ut propter mala merita, nam in locis citatis expresse ait, Jacob fuisse dilectum a Deo priusquam in hac vita (ita enim Paulum intelligit) aliquid boni, vel mali egisset, non tamen sine prioribus meritis, ne injustus videatur Deus, gratis unum diligendo, et alium sine culpa odio habendo. Deinde, causam electionis hominum prædestinatorum ponit in meritis præcedentibus ante hæc corpora, ergo sentire non potuit, eorum animas uniri eorum corporibus propter præcedentia demerita.

7. *Varii errores Origenis.* — Videtur ergo Origenes sensit (quantum ex citatis locis intelligi potest) omnes spiritus fuisse semper creatos cum aliquibus corporibus, omnes vero recipere transitum a corporibus in corpora. Sic enim ibi docet plures, et varios fuisse mundos ante hunc, et ejus initium, et post finem hujus alium, et alios esse futuros: in quibus eadem animæ, vel spiritus rationales migrant per diversa corpora, pro meritorum diversitate. Et fortasse credidit ante hæc corpora crassiora, habuisse animas alia subtiliora et quasi spiritualia, et pro ratione meritorum illius status recepisse corpora mortalia: non semper in pœnam peccatorum, sed interdum ad comparanda in his corporibus altiora bona, ad quæ prædestinantur: hoc enim videtur consequens ad ejus dogmata, ut ratio supra facta probat. In quo etiam modo explicandi hanc sententiam plures errores inveniuntur. Unus est: non dari spiritus creatos pure incorporeos. Alius est, non posse animas humanas existere extra omne corpus. Tertius est, dari transmigrationem animarum, et has eadem animas, quæ nunc nostris corporibus infunduntur, prius in aliis corporibus extitisse, de quibus alias.

8. Quartus ergo Origenis error, et ad præsens directe spectans, est, præcessisse merita, vel demerita in nostris animabus, priusquam nos generaremur, contra illud Pauli, ad Rom. 9. *Priusquam boni, vel mali egissent.* Quamvis enim Origenes limitationem addat, prius quam bonum, vel malum egissent in his mortalibus corporibus: tamen Paulus absolute locutus est, quia pro certo supponit nulla esse hominis, vel ejus animæ merita ante hujus vitæ initium. Unde absolute subjungit, *non ex operibus, sed ex vocante.* Quod nec vere, nec consequenter dictum esset, si

opera saltem in priori vita præcessissent: nam absolute falsum esset dicere, Jacob non esse dilectum ex operibus. Male etiam statim illatum esset, *sed ex vocante*, quia inter opera hujus vitæ, et gratiam vocantis, inter cessissent opera alterius vitæ.

9. Quinto, numerare possumus errorem alium, nimirum Deum punire homines, vel eis præmia reddere in hac vita, propter merita propria, quæ ante hanc vitam fecerunt. Contrarium significavit Christus, Joan. 9, quando de cæco illo interrogatus, respondit: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera DEI in illo.* Et Paulus, ad Rom. 5, ait, transisse originalem maculam, *etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ*, id est, propria voluntate. Multo vero magis absurdum est, dicere, ipsam prædestinationem esse præmium meritorum alterius vitæ, quæ ante hanc præcessit, cum dicat Paulus, ad Roman. 9. *Non ex operibus, sed ex vocante.* Et 1. Timoth., 2: *Vocavit nos non secundum opera nostra.* Quod si Origenes dixerit, opera prioris vitæ non vocari nostra, redarguitur facile, quia Paulus immediate subjungit, *sed secundum propositum suum, et gratiam*, docens, non dari medium inter donum datum absque merito hujus vitæ, quod nostrum dicitur, et gratuitam donationem. Quod aperte convincit illud 2, ad Cor. 1, et ad Roman. 14. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gessit in corpore.* Unde colligunt Patres, quod licet Deus non præmiet, vel puniat in homine solos actus, quos per corpus exercet, nam etiam interna voluntatis desideria dijudicat: tamen non judicare homines, nisi ex actibus, quos in hoc mortali corpore exercent, non ergo ex operibus antecedentis vitæ. Quod si Deus non respicit illa merita ad conferendam gloriam, multo minus ad prædestinandum ad eandem gloriam. Potest enim aliquid esse meritum gloriæ, quod non sit meritum prædestinationis ad gloriam: non vero e contrario potest aliquid esse causa prædestinationis ad gloriam, quod non sit etiam causa ipsius gloriæ, cum prædestinatio sit causa certissima ipsius gloriæ.

10. *Redarguitur Origenes, dum negat statum immutabilem qui sit terminus meritorum.* — Sexto est valde observandum in Origine, locis citatis, quod nullum firmum, et stabilem terminum ponit meritorum humanorum. Nam et animas propter demerita præsentis vitæ damnatas putavit, aliquando per pœnitentiam,

et bona opera reparari: et in ipsamet beatitudine non credit esse securitatem, imo contra libertatem arbitrii creati existimat esse, quod rationales creaturæ per beatitudinem fiant impeccabiles. Unde innumeras statuum vicissitudines eis attribuit, ut nunc ex miseris, media resipiscentia beatæ fiant, per opera alterius vitæ, quæ post hanc vitam sequetur. Quod, (præter errores absurdissimos, quos includit, qui aliis locis impugnantur), in præsentis repugnantiam involvit. Nam, si res ita esset, non relinqueretur prædestinationi locus simpliciter et proprie loquendo de prædestinatione, quæ est ad vitam inamissibilem. Unde interrogo, an illa vicissitudo habeat tandem terminum, vel non habeat? Si non habet, ergo licet homo in hac vita transiturus sit in beatitudinem, non propterea prædestinatus est, nam inde poterit iterum cadere, et damnari. Et licet ad illam qualemcumque beatitudinem amissibilem, dicatur præcedere aliqua prædestinatio, non poterit tribui meritis vitæ, quæ ante hanc præcessit, quia non solum una, sed plures vitæ præcesserunt, et quædam fuerunt bonæ, quædam malæ: et licet in executione terminus unius (ut sic dicam) possit esse ratio alterius, tamen totius successione, quam prædestinatio respicit, non potest causa ex parte hominis assignari. Sicut in successu temporis hujus vitæ, nunc idem homo est justus, nunc peccator, nunc iterum justus, et semper, vel acquirit, vel amittit justitiam, interventu suorum operum liberorum: totius tamen successione, et discursus vitæ, sic a Deo præordinatæ, non potest dari ratio ex parte hominis.

11. Quod melius convincitur urgendo argumentum ex parte initii illarum vicissitudinum. Cum enim Origenes ante hanc vitam ponat aliam, et ante illam aliam, et sic deinceps, interrogo, an procedatur in infinitum per totam æternitatem, vel perveniatur ad primum mundum in quo animæ creatæ sunt, et bene, vel male operari cœperunt. Si primum dicat, errat imprimis in fide, ponendo res creatas ex æternitate. Id enim necessarium est, ut vicissitudo illa in aliquo initio non sistat. Errat deinde in philosophia, et ratione naturali, quæ ostendit, vicissitudinem, vel multitudinem rerum vel mundorum sibi invicem succedentium non posse esse ex æternitate, quin aliqua res, vel aliquis mundus ex illis, in particulari, certus, et designabilis, fuerit ex æternitate creatus, et consequenter duraverit per infinitam durationem, ac proinde ille fuerit primus mundus, et cæteri post illum creati, multitudine

finiti necessario sint. Igitur si Origenes alteram partem eligat, et primum mundum admittat, in quo animæ esse, et operari cœperunt: et ex illis operibus velit assumere rationem prædestinationis, totam quæstiones de causa prædestinationis ad illum mundum, et ad opera in illo facta revocabimus. Interrogabimusque, an illa opera bona sine gratia facta fuerint, vel cum illa. Si absque gratia, quomodo poterunt esse causa prædestinationis ad gloriam? si cum gratia, cur quædam animæ electæ sunt ad illa opera faciendæ et gratiam efficacem ad illa receperunt, et non aliæ. Jam enim non potest recurrere ad opera anterioris vitæ, quia positum est nullam aliam præcessisse. Hæc ergo positio Origenis, et erroribus scatet, et inutilis est ad expediendam quæstionem, quam tractamus.

12. *Vertitur Origenis fundamentum.* — Fundamentum autem Origenis solum fuit, quia alias Deus in sua prædestinatione et distributione bonorum suorum justitiam non servaret. De quo fundamento multa in sequentibus tractanda sunt. Nunc breviter dicitur, consequens illud, *justitiam non servaret*, dupliciter accipi posse, scilicet, vel contrarie, seu privative, vel contradictorie, seu negative tantum. Priori modo est sensus; Deum acturum fuisse injuste, si absque prævia diversitate meritorum, hos prædestinaret, non illos, et sic negatur consequentia, quia cum res neutri debeatur, nulla committitur injustitia, licet uni detur et non alteri. Posteriori autem modo sensus erit, actum illum sic prædestinandi non esse actum justitiæ, et hoc non solum concedimus, sed id maxime in tota hac disputatione contendimus, et ad excellentiam gratiæ pertinere censemus. Nec repugnat illud Psalm. 24: *Universæ viæ Domini misericordia et veritas*, id est, *justitia*, tum quia licet de omnibus operibus Dei ad extra, in suo modo verum sit, non oportet, ut ad internos actus dilectionis, vel electionis, seu prædestinationis extendatur, tum etiam quia justitia illa, quæ in omnibus Dei operibus invenitur, non semper respicit debitum creaturæ, sed sæpe dicitur, consideratione illius, quod Deus sibi, suæque bonitati debet, vel illi consentaneum est. Hoc autem modo etiam in prædestinatione invenitur justitia, quatenus bonitati et sapientiæ Dei consentaneum est aliquos prædestinare. Cum autem concessum est, prædestinationem non esse actum justitiæ intelligitur respectu hominis prædestinati.